

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 47 став 1 точка 6, а во согласност со член 20 став 2 од Законот за Народната банка на Република Северна Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15, 6/16 и 83/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 110/21), Советот на Народната банка на Република Северна Македонија донесе

О Д Л У К А **за задолжителната резерва**

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука, Народната банка на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) ги регулира пресметувањето и одржувањето на задолжителната резерва на банките и филијалите на странските банки (во понатамошниот текст: банките) и штедилниците коишто имаат дозвола за основање и работење издадена од Народната банка.

II. ОСНОВА ЗА ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

2. Основата за пресметување на задолжителната резерва (во понатамошниот текст: Основа за задолжителната резерва) ја сочинуваат обврските на банките во домашна валута, во домашна валута со валутна клаузула и во странска валута (прилог бр. 1 и прилог бр. 2, коишто се составен дел на оваа одлука) и обврските на штедилниците во домашна валута и во домашна валута со валутна клаузула (прилог бр. 1), и тоа:

- примени депозити и примени кредити;
- издадени сопствени должнички хартии од вредност;
- останати обврски.

Во основата за задолжителната резерва не влегуваат:

- обврските кон другите банки и штедилници;
- обврските кон Народната банка;
- обврските врз основа на субордирани и хибридни инструменти коишто, во согласност со Методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот пропишана од страна на Народната банка, се дел од дополнителниот капитал на банката, односно штедилницата.

3. Основата за задолжителната резерва од обврските на банките во домашна валута од точка 2 став 1 од оваа одлука се намалува за износот на побарувањата врз основа на новоодобрени кредити на правните лица наменети за финансирање проекти за изградба на нови објекти или за зголемување на инсталираната моќност на постојните објекти за домашно производство на електрична енергија од обновливи извори.

Под кредити на правните лица, во смисла на точка 3 став 1 од оваа одлука, се подразбираат кредитите одобрени на правните лица коишто, на последниот ден од календарскиот месец за кој се известува, кај банката се класифицирани во категоријата на ризик „А“ или „Б“, во согласност со Одлуката за методологијата за управување со кредитниот ризик.

Под новоодобрени кредити на правните лица, во смисла на точка 3 став 1 од оваа одлука, се подразбираат одобрените и исплатените кредити по 1 октомври 2022 година заклучно со 31 декември 2024 година, коишто сè уште имаат состојба на последниот ден од календарскиот месец за којшто се известува и коишто ги исполнуваат следниве критериуми:

- поседување одобренија и комплетна документација за намената на проектот, во согласност со прописите и правилата на Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија, Законот за енергетика и други закони и прописи;
- оригиналниот рок до достасувањето на кредитот да изнесува најмалку две години.

4. Банките и штедилниците се должни да ја известат Народната банка за состојбите на обврските коишто ја сочинуваат основата за задолжителната резерва, за секој ден од календарскиот месец, најдоцна во рок од 15 (петнаесет) календарски дена по завршувањето на календарскиот месец за којшто се известува.

Банките се должни да ја известат Народната банка и за состојбите на побарувањата од точка 3, став 1 од оваа одлука на последниот ден од календарскиот месец за којшто се известува, најдоцна во рок од 15 (петнаесет) календарски дена по завршувањето на календарскиот месец за којшто се известува.

Обврските во странска валута за секој ден од календарскиот месец и побарувањата во странска валута од точка 3 став 1 се изразуваат во денари, со примена на средниот курс на Народната банка, којшто важи на последниот ден од календарскиот месец.

Банките го вршат известувањето од ставовите 1 и 2 на оваа точка преку електронскиот систем на Народната банка за задолжителната резерва (во понатамошниот текст: електронскиот систем).

Штедилниците го доставуваат известувањето од став 1 на оваа точка по пошта, на образец, во согласност со прилогот бр. 3 којшто е составен дел на оваа одлука.

5. Основата за задолжителната резерва на банките и штедилниците за одреден период на одржување се пресметува како просек од обврските за секој ден од календарскиот месец којшто му претходи два месеца на календарскиот месец во којшто започнува периодот на одржување на задолжителната резерва. Основата од обврските во странска валута на банките се изразува и во евра, со примена на средниот курс на Народната банка којшто важи на последниот ден од календарскиот месец.

Основата за задолжителната резерва на банките пресметана од обврските во домашна валута на којашто се применува стапката на задолжителна резерва од точка 6 став 1 алинеја 1 од оваа одлука се намалува за износот на побарувањата од точка 3 став 1.

III. СТАПКИ НА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

6. Стапките на задолжителната резерва за банките и штедилниците за обврски со договорна рочност до 2 години изнесуваат:

- 8% за обврските во домашна валута;
- 100% за обврските во домашна валута со валутна клаузула;
- 21% за обврските во странска валута.

Стапките на задолжителната резерва за банките и штедилниците за обврски со договорна рочност над 2 години изнесуваат:

- 0% за обврските во домашна валута;
- 100% за обврските во домашна валута со валутна клаузула
- 5% за обврските во странска валута.

По исклучок на став 1 од оваа точка, стапката на задолжителната резерва изнесува 0% за:

- обврските кон физички лица во домашна валута со договорна рочност над една до две години;
- обврските врз основа на репо-транзакции во домашна валута.

На депозитите на физичките лица коишто спаѓаат во обврските од ставовите 2 и 3 од оваа точка се применуваат стапките на задолжителна резерва за соодветната валута, доколку во договорот е предвиден еден од наведените услови:

- не постои можност за предвременно повлекување на депозитот од страна на физичкото лице пред истекот на договорниот рок на орочување; или
- постои можност за предвидено предвременно повлекување на депозитот пред истекот на договорниот рок на орочување со раскинување на договорот во целост и пресметување камата со примена на каматна стапка којашто не е повисока од $1/4$ од важечката каматна стапка на депозитот, за периодот од датумот на орочување/преорочување до датумот на повлекување на депозитот.

Доколку депозитите од став 4 од оваа точка не ги исполнуваат договорните услови, се применуваат стапките на задолжителната резерва од став 1 од оваа точка за соодветната валута.

Во случај на повлекување на депозитот и раскинување на договорот, спротивно на договорните услови определени во став 4 од оваа точка, банката, односно штедилницата е должна да достави известување за корекција на податоците за основата на задолжителна резерва до Народната банка. Врз основа на известувањето од банката, односно штедилницата, Народната банка постапува во согласност со точка 16 од оваа одлука.

IV. ПРЕСМЕТКА НА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

7. Задолжителната резерва на банките во денари се пресметува како збир од:

- износот добиен со примена на стапките од точка 6 од оваа одлука на основата од обврските во домашна валута; и
- 15% од износот добиен со примена на стапките од точка 6 од оваа одлука на основата од обврските во странска валута.

8. Задолжителната резерва на банките во странска валута се пресметува како збир од:

- 85% од износот добиен со примена на стапките од точка 6 од оваа одлука на основата од обврските во странска валута; и

- износот добиен со примена на стапката од точка 6 од оваа одлука на основата од обврските во домашна валута со валутна клаузула.

9. Банката ја потврдува пресметаната задолжителна резерва преку електронскиот систем во рок од 18 (осумнаесет) календарски дена по завршувањето на календарскиот месец за којшто се известува и којшто ја сочинува основата за пресметување на периодот на одржувањето на задолжителната резерва. Доколку банката не ја потврди пресметката во предвидениот рок, задолжителната резерва утврдена за тој период на одржување е конечна.

10. Задолжителната резерва на штедилниците во денари се пресметува со примена на стапките од точка 6 од оваа одлука на основата за задолжителна резерва од обврските во домашна валута и обврските во домашна валута со валутна клаузула. Штедилницата ја потврдува пресметаната задолжителна резерва по пошта, во рок од 18 (осумнаесет) календарски дена по завршувањето на календарскиот месец за којшто се известува и којшто ја сочинува основата за пресметување на периодот на одржувањето на задолжителната резерва.

V. ОДРЖУВАЊЕ НА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

11. Банката ја исполнува задолжителната резерва во денари доколку просечната дневна состојба од средствата на сметката на банката кај Народната банка за периодот на одржување е најмалку еднаква на пресметаната задолжителна резерва, во согласност со точка 7 од оваа одлука.

На дневна основа, банката може целосно да ги користи средствата од задолжителната резерва во денари.

12. Банката ја исполнува задолжителната резерва во евра доколку:

- дневната состојба на издвоените средства на банката на девизната сметка на Народната банка во странство е најмалку еднаква на 85% од пресметаната задолжителна резерва во евра, во согласност со точка 8 од оваа одлука и
- просечната дневна состојба на издвоените средства на банката на девизната сметка во евра во МИПС за периодот на одржување е најмалку еднаква на 15% од пресметаната задолжителна резерва во евра, во согласност со точка 8 од оваа одлука.

На дневна основа, банката може целосно да го користи делот од задолжителната резерва што се исполнува преку девизната сметка во евра во МИПС.

13. Штедилницата ја исполнува задолжителната резерва во денари доколку дневната состојба на издвоените средства на штедилницата на посебната сметка за задолжителната резерва во Народната банка е најмалку еднаква на пресметаната задолжителна резерва, во согласност со точка 10 од оваа одлука.

14. Народната банка ги утврдува периодите на одржувањето на задолжителната резерва во денари и во евра, за банките и штедилниците, во индикативен календар на периоди на одржување на задолжителната резерва.

Календарот се објавува пред почетокот на календарската година на интернет-страницата на Народната банка.

Народната банка може да направи измена на индикативниот календар. Променетиот индикативен календар на периодите на одржувањето на задолжителната резерва се објавува на интернет-страницата на Народната банка пред почетокот на периодот на одржувањето на којшто се однесува измената.

15. Народната банка не утврдува надоместок на задолжителната резерва во денари.

На задолжителната резерва во евра се утврдува надоместок по стапка еднаква на пониската стапка од 0% и каматната стапка на расположливиот депозит преку ноќ на Европската централна банка, којашто важела на последниот ден од периодот на одржување. Доколку просечната дневна состојба на издвоените средства на банката во согласност со точка 12 од оваа одлука е повисока од потврдената задолжителна резерва во евра за целиот период на одржување, на вишокот издвоени средства се утврдува надоместок по стапка еднаква на пониската стапка од 0% и каматната стапка на расположливиот депозит преку ноќ на Европската централна банка, којашто важела на последниот ден од периодот на одржувањето, намалена за 0,15 процентни поени.

Доколку утврдените стапки од ставот 2 од оваа точка се негативни, банките се должни да ѝ платат надоместок на Народната банка.

Надоместокот се пресметува со примена на следнава формула:

$$N = \frac{ZR (VZR) \cdot n \cdot d}{100 \cdot 360}$$

каде што:

N – надоместок на задолжителната резерва во евра за периодот на одржување;

ZR – износ на исполнетата задолжителна резерва во евра;

VZR – просечен дневен вишок на задолжителна резерва во евра;

n – стапка на надоместок на годишно ниво;

d – број на денови во периодот на одржување.

Надоместокот се пресметува во денари, според средниот курс на Народната банка на последниот ден од периодот на одржување. Надоместокот се плаќа во денари во рок од осум дена по истекот на периодот на одржување.

16. Доколку Народната банка утврди дека потврдената задолжителна резерва на банката или штедилницата за одреден период на одржување е пониска, заради доставени погрешни податоци за основата за задолжителна резерва и/или за побарувањата од точка 3 став 1, банката, односно штедилницата е должна:

- да издвои дополнителни средства во денарска противвредност утврдени врз основа на разликата во потврдената задолжителна резерва и пресметаната задолжителна резерва со коригирани податоци за основата и/или побарувањата, на посебна сметка на Народната банка во соодветно времетраење на периодот/ите на одржување во коишто е утврдена разлика. На барање на банката, времетраењето на одржувањето на дополнителните средства на посебната сметка се скратува, при што износот на дополнителните средства се зголемува соодветно, и
- да плати надоместок пресметан на вкупниот износ на дополнителните средства за периодите на неисполнување, во висина на соодветната каматна стапка на благајничките записи во периодот/ите во коишто е утврдена разликата. Надоместокот се плаќа еднократно на првиот ден на издвојувањето на дополнителните средства.

VI. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

17. Народната банка пресметува и наплаќа законска казнена камата за неисполнувањето на задолжителната резерва од страна на банките и штедилниците:

- на неисполнетата просечна дневна состојба за целиот период на одржување на задолжителната резерва, во согласност со точка 11 и точка 12 став 1 алинеја 2 од оваа одлука;
- на неисполнетата состојба на крајот на денот, во согласност со точка 12 став 1 алинеја 1 и точка 13 од оваа одлука.

Банките и штедилниците се должни да ја платат законската казнена камата во рок од осум дена од денот на настанувањето на обврската.

Народната банка може да преземе и други мерки предвидени со закон, во случај на непочитување на одредбите од оваа одлука.

Одредбата од став 1 на оваа точка не се применува на случаите од точка 16 од оваа одлука.

VII. ЗАДОЛЖИТЕЛНА РЕЗЕРВА ПРИ СТАТУСНИ ПРОМЕНИ И ОДЗЕМАЊЕ ДОЗВОЛА НА БАНКА/ШТЕДИЛНИЦА

18. Народната банка може да исклучи банка/штедилница од одржувањето на задолжителната резерва од првиот ден на периодот на одржување, доколку на банката/штедилницата ѝ е одземена дозволата за основање и работење во текот на тој период.

19. Во случај на спојување, односно присоединување банки во текот на периодот на одржување, задолжителната резерва ѝ се пренесува на новата банка, односно на банката којашто присоединува. Одржувањето на задолжителната резерва претставува збир на одржувањето на задолжителната резерва на банките коишто се спојуваат, односно се присоединуваат.

20. Во случај на поделба на банка во текот на периодот на одржување, задолжителната резерва им се пренесува на новите банки. Секоја банка презема дел од задолжителната резерва што претставува соодветен сооднос од вкупната основа за задолжителната резерва на банката што е поделена. Истиот сооднос се применува и при одржувањето на задолжителната резерва.

21. Во случај на спојување штедилници заради формирање банка, присоединување штедилници кон банка или преобразба на штедилница во банка во текот на периодот на одржување, задолжителната резерва на штедилниците за тековниот период на одржување ѝ се пренесува во еднаков износ на новата банка, односно на банката којашто присоединува. Задолжителната резерва до крајот на тековниот период се исполнува на просечно ниво.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

22. Основата за задолжителната резерва од обврските на банките во домашна валута од точка 2 став 1 од оваа одлука се намалува за износот на побарувањата од точка 3 став 1 од оваа одлука, заклучно со 30 ноември 2030 година.

23. По исклучок од точка 6 став 1 алинеја 1 од оваа одлука, започнувајќи од периодот на задолжителната резерва којшто започнува на 12 јуни 2024 година и завршува на 23 јули 2024 година, стапката на задолжителна резерва за обврските во домашна валута со рочност до 2 години изнесува 6,5%.

24. По исклучок на точка 11 став 1 од оваа одлука, заклучно со периодот на одржување на задолжителната резерва којшто започнува на 12 јуни 2024 година и завршува на 23 јули 2024 година, банката ја исполнува задолжителната резерва во денари доколку просечната дневна состојба од средствата на сметката на банката кај Народната банка и средствата на банката на сметката за резервен гарантен фонд на Клириншката куќа „Клириншки интербанкарски системи“ АД Скопје за периодот на одржување е најмалку еднаква на пресметаната задолжителна резерва, во согласност со точка 7 од оваа одлука.

25. На денот на започнувањето со примена на оваа одлука, престанува да важи Одлуката за задолжителна резерва („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 16/23, 171/23 и 197/23).

26. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе започне да се применува од 12 јуни 2024 година со одржувањето на задолжителната резерва пресметана од обврските од април 2024 година.

Бр. 02-7700/6
28 февруари 2024 година
Скопје

Гувернер
и претседавач
на Советот на Народната банка
на Република Северна Македонија
д-р Анита Ангеловска-Бежоска

ПРИЛОГ бр. 1

Листа на обврски во домашна валута и во домашна валута со валутна клаузула:

Обврски кон добавувачите и други обврски

2249 Добиени аванси во денари – добиени аванси за други намени

Тековни сметки во денари

800 Нефинансиски друштва
801 Држава
802 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата
8053 Финансиски друштва – осигурителни друштва
8054 Финансиски друштва – пензиски фондови
8055 Финансиски друштва – други финансиски друштва
807 Домаќинства
808 Нерезиденти
809 Ограничени тековни сметки

Депозити по видување во денари

810 Нефинансиски друштва
811 Држава
812 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата
8153 Финансиски друштва – осигурителни друштва
8154 Финансиски друштва – пензиски фондови
8155 Финансиски друштва – други финансиски друштва
817 Домаќинства
818 Нерезиденти
819 Ограничени депозити по видување

Орочени депозити во денари

820 Нефинансиски друштва*
821 Држава*
822 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
8253 Финансиски друштва – осигурителни друштва*
8254 Финансиски друштва – пензиски фондови *
8255 Финансиски друштва – други финансиски друштва*
827 Домаќинства*
828 Нерезиденти*

Обврски врз основа на издадени хартии од вредност во денари и во денари со валутна клаузула

830 Издадени должнички хартии од вредност во денари
831 Издадени должнички хартии од вредност во денари со валутна клаузула

Обврски врз основа на кредити во денари

840 Нефинансиски друштва*
841 Држава*
842 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
8453 Финансиски друштва – осигурителни друштва*
8454 Финансиски друштва – пензиски фондови*
8455 Финансиски друштва – други финансиски друштва*
848 Нерезиденти*

Орочени депозити и депозити по видување во денари со валутна клаузула

860	Нефинансиски друштва*
861	Држава*
862	Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
8653	Финансиски друштва – осигурителни друштва*
8654	Финансиски друштва – пензиски фондови *
8655	Финансиски друштва – други финансиски друштва*
867	Домаќинства*
868	Нерезиденти*

Обврски врз основа на кредити во денари со валутна клаузула

870	Нефинансиски друштва*
871	Држава*
872	Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
8753	Финансиски друштва – осигурителни друштва*
8754	Финансиски друштва – пензиски фондови *
8755	Финансиски друштва – други финансиски друштва*
878	Нерезиденти*

Финансиски лизинг во денари и во денари со валутна клаузула

880	Нефинансиски друштва
8853	Финансиски друштва – осигурителни друштва
8854	Финансиски друштва – пензиски фондови
8855	Финансиски друштва – други финансиски друштва
888	Нерезиденти
8890	Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула – нефинансиски друштва
88953	Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула – финансиски друштва – осигурителни друштва
88954	Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула – финансиски друштва – пензиски фондови
88955	Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула – финансиски друштва – други финансиски друштва
8898	Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула – нерезиденти

* Со исклучок на сметките за акумулирана амортизација.

ПРИЛОГ бр. 2

Листа на обврски во странска валута:

Обврски кон добавувачите и други обврски

- 2250 Добиени аванси во странска валута – добиени аванси во странска валута од странски банки
- 2259 Добиени аванси во странска валута – останати добиени аванси во странска валута

Пресметани расходи, разграничени приходи и времени сметки

- 295 Други трансакциски сметки

Тековни сметки во странска валута

- 700 Нефинансиски друштва
- 701 Држава
- 702 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата
- 70511 Финансиски друштва – банки – лоро покриени акредитиви и гаранции во странска валута
- 70512 Финансиски друштва – банки – покретија врз основа на чекови и кредитни писма во странска валута
- 7053 Финансиски друштва – осигурителни друштва
- 7054 Финансиски друштва – пензиски фондови
- 7055 Финансиски друштва – други финансиски друштва
- 707 Домаќинства
- 708 Нерезиденти
- 709 Ограничени тековни сметки во странска валута

Специјални сметки во странска валута

- 712 Специјални сметки на правните субјекти во странска валута
- 719 Други средства на правните лица во странска валута

Депозити во странска валута

- 720 Нефинансиски друштва*
- 721 Држава*
- 722 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
- 7253 Финансиски друштва – осигурителни друштва*
- 7254 Финансиски друштва – пензиски фондови*
- 7255 Финансиски друштва – други финансиски друштва*
- 727 Домаќинства*
- 728 Нерезиденти*

- 73 **Обврски врз основа на издадени хартии од вредност во странска валута**

Обврски врз основа на кредити во странска валута

- 7401 Резиденти – држава*
- 74051 Резиденти – финансиски друштва – останати финансиски друштва*
- 7409 Резиденти – останати сектори*
- 748 Нерезиденти*

Финансиски лизинг во странска валута

- 780 Нефинансиски друштва
- 7853 Финансиски друштва – осигурителни друштва

7854 Финансиски друштва – пензиски фондови
7855 Финансиски друштва – други финансиски друштва
788 Нерезиденти

* Со исклучок на сметките за акумулирана амортизација.

ПРИЛОГ бр. 3

Име на штедилницата

Седиште

ИЗВЕШТАЈ

за пресметување на задолжителна резерва на штедилниците во денари за _____ година

[illegible]

Место и датум

Печат и потпис на овластено лице

* При пополнувањето на образецот се внесуваат само состојбите на сметките од прилогот 1 на кои штедилниците имаат евидентирано книговодствени состојби.

